

Meteorologická výstražná služba

Arnošt Šír

Český Hydrometeorologický ústav, Na Šabatce 17, 143 06 Praha 4 – Komořany

e-mail: arnost@chmi.cz

Warning Meteorological Service. This paper is focused on the meteorological warning servis in general, but with regard to system used in Czech Hydrometeorological Institute.

Základním posláním meteorologické výstražné služby je informovat určené odběratele (orgány státní správy, hasiče, záchranáře, povodí jednotlivých toků a řadu dalších), ale i sdělovací prostředky a širokou veřejnost o možném výskytu nebezpečných meteorologických jevů. Meteorologické výstrahy využívají i složky zodpovídající za varování na nebezpečné jevy v oblasti jejich působnosti, jedná se např. o hydrology, horskou službu, v některých státech předpověď výšky mořských vln.

Výstraha je vydávána na základě předpovědi počasí. Očekává-li synoptik (meteorolog předpovídající počasí) dosažení stanovených limitních hodnot pro vydání výstrahy je jeho povinností výstrahu vydat. Samozřejmě se musí rozhodnout pro jaké území, někdy poměrně malé (v našem případě kraj), jindy pro celý stát, bude výstraha platit. Nutné je též stanovit časovou platnost (od několika hodin po několik dnů, případně do odvolání). Přes pokroky v pozorování a modelování, při vysoké kvalitě výpočetní techniky i meteorologů, je při využívání výstrah třeba mít stále na paměti, že se jedná o informaci předpovědní. Předpověď nebezpečných jevů je obtížnější než běžná předpověď, přesto je většinou úspěšná. Musíme se, ale smířit s tím, že počasí je někdy méně nebezpečné, než bylo předpovíáno. Bohužel musíme počítat i s tím, že občas nastanou nebezpečné jevy, které předpovězeny nebyly.

Rozhodnutí zda výstrahu vydat nebo nevydat se v zásadě řídí kritérii danými příslušnou směrnicí. Někdy hraje určitou (malou) roli i „lidová tvořivost“. První snůh v této zimě, první silnější mrazy, tak raději výstrahu vydáme. Nebo naopak, vítr je sice silnější, ale slabne, tak další výstrahu nevydáme.

Kdy výstrahu vydat? Čím větší je předstih od zveřejnění výstrahy do výskytu nebezpečných jevů, tím větší je možnost se na danou situaci připravit. Čím později je výstraha vydána, tím je přesnější a pravděpodobnost jejího naplnění větší. Tyto dvě skutečnosti jdou proti sobě a někdy není jednoduché rozhodnout, ale meteorolog se s tím musí nějak poprat. Nejčastěji se jeví jako nejlepší vydat výstrahu s předstihem jeden, případně dva dny.

V naší meteorologické službě vydáváme výstrahy na šest skupin jevů, které obsahují celkem dvacet šest nebezpečných meteorologických jevů. Současný systém výstražné služby ČHMÚ zahrnuje varování na:

- teplotní a vlhkostní podmínky (vysoké teploty, velmi vysoké teploty, extrémně vysoké teploty, nebezpečí požárů, vysoké nebezpečí požárů, prudký pokles teploty, silný mráz, velmi silný mráz, extrémní mráz),
- vítr (silný vítr, velmi silný vítr, extrémně silný vítr)
- sněhové jevy (nová sněhová pokrývka, vysoká nová sněhová pokrývka, silné sněžení, sněhová bouře, sněhové jazyky, závěje),
- námrazové jevy (ledovka+náledí, silná námraza),
- bouřkové jevy (silné bouřky, velmi silné bouřky, extrémně silné bouřky) a
- dešťové srážky (vydatný déšť, velmi vydatný déšť, extrémní srážky)

Každému jevu na základě stanovených limitních hodnot odpovídá určitý stupeň nebezpečí (nízký, vysoký nebo extrémní). Nízký stupeň představuje potenciální nebezpečí, ale neočekává se neobvyklý nebezpečný jev. Vysoký stupeň nebezpečí představuje nebezpečný meteorologický jev, při kterém lze očekávat materiální škody na větším území nebo velké následky při lokálním postižení. Extrémní stupeň představuje nebezpečný, výjimečně intenzivní meteorologický jev, při kterém lze očekávat značné materiální škody na velkém území nebo katastrofické následky při lokálním postižení, dochází i k ohrožení životů.

Meteorologická výstraha obsahuje kromě územní a časové platnosti popis synoptické situace, která nebezpečné počasí vyvolává. Jedná se o běžně užívanou synoptickou situaci, většinou popsanou pomocí tlakových útvarů a atmosférických front. Dále obsahuje základní text, ve kterém je popsán předpokládaná intenzita a vývoj

předpovídaných nebezpečných jevů. Mohou být uvedeny další informace (např. časový průběh daného jevu nebo jeho největší intenzita). Někdy jsou popsány i další jevy, které sice nedosahují kritických hodnot, ale je vhodné o nich informovat (třeba u výstrahy na bouřky vydané z důvodu extrémních srážek jsou uvedeny nárazy větru i když nedosahují limitních hodnot). Výstraha většinou obsahuje i doplňující text. V něm jsou uvedeny možné důsledky jevu, případně i určitý návod jak se v dané situaci chovat nebo jak některé následky zmenšit, na co se připravit.

ČHMÚ je ze zákona povinen varovat před nebezpečnými meteorologickými jevy. Pokud varuje někdo jiný (což může), musí být, stejně jako v případě ČHMÚ, zjevné kdo informaci o budoucím výskytu nebezpečných jevů vytvořil. Výstrahy ČHMÚ mohou být libovolně šířeny, ale nemělo by do nich být nevhodně zasahováno.

Výstrahy lze získat z různých zdrojů, internetové adresy ČHMÚ jsou <http://portal.chmi.cz> nebo <http://www.chmi.cz>.